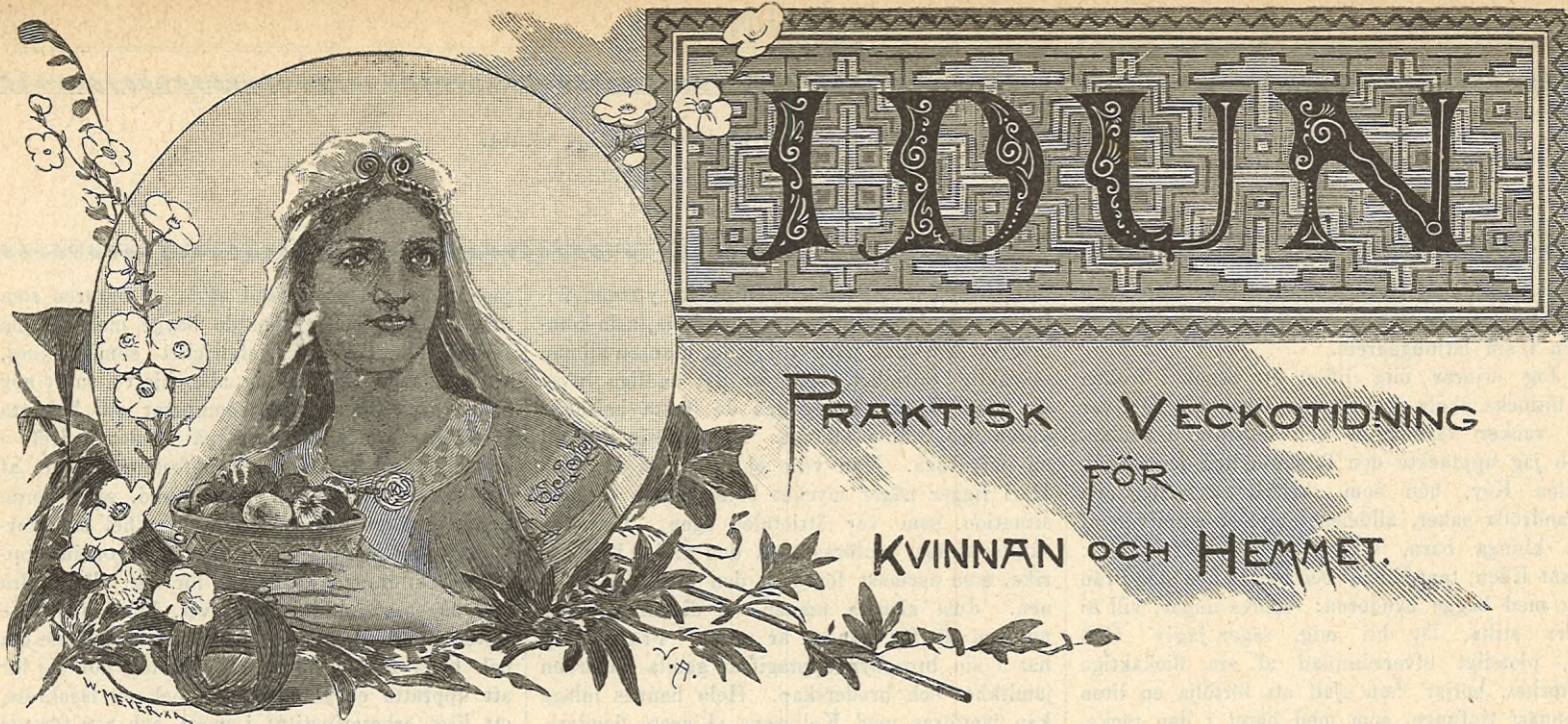

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Stockholm, Gernands Boktr.-Åld. 1891.

N:r 44 (202)

Fredagen den 30 oktober 1891.

4:de årg.

Prenumerationspris pr kvartal:
 Idun med Modetidning och kol-
 lorerade planscher kr. 2. 25
 Idun m. Modet. utan kol. pl. • 1: 85
 Idun ensam • 1: 20

Byrå:
 Klara v. Kyrkogata 7, 2 tr.
 (Aftonbladets nya hus.)
 Prenumer. sker i landsorten å post-
 anstalt, i Stockholm hos redaktion.

Redaktör och utgivare:
FRITHIOF HELLBERG.
 Träffas å byrån kl. 12-1.
 Allm. Telef. 6147.

Utgifningstid:
 hvarje helgfri fredag.
 Lösnummerpris: 15 öre.
 (vid kompletteringar).

Annonspris:
 35 öre pr nonpareillerad.
 För »Platssökande» och »Lediga platser»
 25 öre för hvarje påbörjad tiotal stafv.
 Utländska annonser 70 öre pr nonp.-rad.

Ellen Key.

Utan öfverdrift kan sägas, att Ellen Keys namn hör till dem, som ej komma att glömmas i vår odlings historia. Det är dock med henne ett annat förhållande än med till exempel fru Adlersparre, fru Retzius eller andra kvinnor, som verkat framgångsrikt med ett mål i sikte, och hvilkas namn därför äro oupplösligt förbundna med detta. Hos de redan nämnda kan man tala om ett bestämdt område, en praktisk detalj, som varit deras sträfva medelpunkt, för fru Adlersparre exempelvis kvinnosaken, för fru Retzius den kvinliga arbetsskicklighetens höjande o. s. v. Ej så med fröken Key. Lika väl som dessa har hon verkat för ett mål, men när det skall nämnas vid namn, detta mål, inträder en viss förlägenhet. Man letar efter ett namn, hvad skall man kalla det? Förkämpe är hon, men för hvad? För kvinnans rättigheter? Ja, visst, men det är ej nog. För en naturenlig undervisning kanske? Utan tvifvel, men hon är ej blott pedagog. För yttrandefrihet och tankefrihet? Åhja, naturligtvis är hon det. Som sagdt:

Efter Richard Berghs porträtt å Konstnärslöfvens pågående utställning.
 Xylografi af Gunnar Forssell.

att karakterisera hennes verksamhet helt kort och godt med fackområdet som rubrik faller sig svårt. Och ville man nu ändå ha ett namn, vet jag intet bättre än att kalla hennes verksamhet för ett arbete i individualitetens tjänst, i den fria utvecklingens tjänst, utvecklingsarbetets förkämpe är hon. Utvecklingen, det andliga lifvet som en frukt af det *egna* sträfva, självverksamheten och stillaständet, ja, den andliga döden som en följd af den *påtvungna* öfvertygelsen och det döda eftersägandet är kanske den punkt i Ellen Keys lifs-åskådning, som kan betecknas som hjärtpunkten. Så självbeherskad hon eljes är — gäller det att kämpa mot drifhussystemet inom uppfostran, ger hon fritt lopp åt sin förtrytelse.

För min del tror jag, att hon tror något för mycket på individens förmåga att hjälpa sig själf och på hans rätt att vid alla tillfällen utan tvång utveckla sig. De odisciplinerade frihetsmänniskorna äro lika litet ett ideal, som de maskinmässiga marionetterna. Ellen Key vet, att hon kan tämja de förra ge-

Allt hör den män'ska till, som blott vill tåligt vänta.

H. W. LONGFELLOW.

nom makten af sitt personliga inflytande, och hon tar kanske saken, i stort sedd, ungefär så som i sin lärjungekrets.

Jag erinrar mig lifligt ett besök i fröken Whitlocks skola för ett par år sedan. Det var en vacker vårmorgon och lekstund i skolan, och jag upptäckte den förskräckliga demagogen Ellen Key, hon som skrivit så farliga och brandröda saker, alldeles hjälplös, omgifven af en klunga barn, som med full hals skreko: »tant Ellen, tant Ellen,» och hvilka hon slog ifrån sig med bågge händerna: »otäcka ungar, vill ni vara stilla, låt bli mig, säger jag!» Och så, plötsligt öfverrumplad af sin flickaktiga ysterhet, börjar hon själf att förfölja en liten uppnäst tjufunge, som med håret i den täckaste oordning, med eldröda kinder och flämtande bröst springer undan. Den vilda jakten fortgick under ett öronöfvande jubel! Fröken Anna Whitlock kom fram till mig. »Där ser ni Ellens styrelseprinciper under kvarterna. Hvad skall man göra med henne?»

Denna lilla historia bevisar bäst något af den inre människan hos detta civiliserade naturbarn. Ellen Key talar ett ciceronianskt språk, som en professor och en värtalare kunde afundas henne; hon är logisk, så att man kan bli förtviflad, när hon skall bevisa något, ja till den grad, att en hennes biograf ej med orätt förebrätt henne att ställa upp sina meningar en smula akademiskt syllogistiskt; och trots allt detta är hon i grund och botten en skogsmänniska och en friluftsmänniska.

»Hvad bryr jag mig om partier,» hette det en gång från hennes mun — »jag vill vara mig själf. Och min dröm är att bo ensam i en liten stuga på landet och långa tider slippa ta i en bok.» Det där påminner ju alldeles om George Sand, när hon, den flitiga skrifstäl-larinnan, önskade efter sin död komma till en planet, där det fanns hvarken bläck eller penna. Betrakta för öfrigt Bergbs utmärkta porträtt här bredvid, och ni skall kanske upptäcka, att hos Ellen Key finns det två människor, en mycket personlig och en mycket opersonlig, en känslig och en nästan torrt förståndsmässig, en mycket passionerad och en till ytterlighet själfbeherskad. Ni skall åtminstone kunna upptäcka något af denna karaktäristiska motsats i å ena sidan de starkt utpräglade dragen och å andra sidan det blida uttrycket, och om ni sett henne, vet ni, att samma motsats återkommer i hennes energiska uttryckssätt och den ytterst anspråkslösa stämman. Det släta diakonishåret och den i hvardagslag gärna mörka dräkten förstärka intrycket af en, som gärna vill utplåna sig själf, medan å andra sidan det finns något nästan despotiskt i hennes sätt att ej släppa tag i en diskussion.

Den där blandningen af personlighet och opersonlighet, att liksom vara sina idéers slaf, att vara entusiast för mänskligheten i sin helhet, är någonting som förefaller mig i viss mån gåtligt. Det förekommer ju så ofta hos mera framstående kvinnor och sällan eller aldrig hos praktiska män.

Det var ett stort misstag af allmänheten, när den trodde sig ha framför sig en fanatisk partimänniska, då Ellen Key gaf ut sin bekanta broschyr »Huru reaktioner uppstå» tillika med uppsatsen om yttrande- och tryckfrihet. Också har författarinnan just här på ett mästerligt sätt

framhållit just det egendomliga för yttrandefriheten, att den ej är någon partifråga, som kommer ett enskildt parti till godo, utan en allmän mänsklig rättighet, som för det andliga lifvet är hvad för det kroppsliga de första helsovilkoren äro. Men fåfängt. Man gjorde det till en partifråga. Man ville ej lyssna på det örat. Häre ligger något mycket betecknande för den situation, som var åttiotalet egen. Perioden skulle kunna jämföras med den period i Frankrike, som närmast föregick den stora revolutionen. Just samma ämnen ha diskuterats här nu som då för hundra år sedan. Fröken Key har i sin broschyr upptagit de gamla slagorden jämlikhet och broderskap. Hela hennes inlägg kan jämföras med Kellgrens »Ljusets fiender». Det har icke kunnat undfalla någon med blick för historiska paralleler, att medan utomlands framstegspartiet diskuterar detaljfrågor och reformer, man här håller på med allmänna filosofiska betraktelser öfver ämnen, som egentligen äro bra självklara.

Året 1889 är det märkligaste i Ellen Keys lif just därför, att hon då utgaf den nämnda broschyren med sin värtaliga och vemodiga protest mot förtrycket mot misshagliga meningar. Det skulle ej förvåna mig, om sjuttiofem procent af dem, som uttalade sig ogillande om denna bok, ej hade läst den. Det var nog något annat än innehållet, som väckte mesta ogillandet. Det nya och ovanliga i att en kvinna uppträdde på katedern med en så afgjord opinionsyttring väckte förvåning, och äfven väckte det anstöt, att det radikala studentsällskapet Verdandi hugnades med fröken Keys närvaro vid sin sammankomst, där hon uppträdde som inledarinna af diskussionen. På sådana små omständigheter som dessa fäster man ju mycken vikt i vårt kära land, och så blef då författarinnan räknad med till de värsta ytterlighetsmänniskorna. Lyckligtvis var dock misstämningen mellan publiken och fröken Key öfvergående. Alla kände ju lyckligtvis kvinnosällskapets Iduns omtyckta ordförande och visste, att något humanare och mindre okvinligt ej lätt kunde tänkas. Hennes många vänner, hennes ställning i samhället, hennes oförvitliga karaktär verkade försonande, och med en bitter erfarenhet mera trädde fröken Key åter in i de respektabla krets.

Fröken Keys skrifter äro hvarken många eller vidlyftiga. Flertalet afgöres af afhandlingar i tidskrifter. Så har hon kritiskt bedömt flere författarinnor såsom George Eliot, Elisabeth Barret Browning och skildrat Ernst Ahlgrens författarpersonlighet; äfven till Verdandis småskriftssamling har hon lemnat bidrag, och ett större arbete öfver svenska historien med syfte att bereda större utrymme åt det kulturhistoriska elementet har fröken Key utgifvit och förbereder ett nytt dylikt, där principen kommer att ännu fullständigare genomföras.

De yttre dragen i hennes lif äro snart berättade. Hon är dotter till Emil Key, landtmannapartiets chef, och hennes barndom tillbragtes på det natursköna Sundsholm i Södra Tjust af Kalmar län. Hon är född 1849, den 11 december, kom till Stockholm 1869, då hon under en följd af år medföljde fadern på hans riksdagsresor hit, är från 1880 lärarinna i Anna Whitlocks skola, likasom från 1883 föreläserska i arbetarinstitutet. Allt ifrån tidigaste ungdom-

men var hon intresserad såväl af naturen som af böckerna och studerade bäge med samma förkärlek. För en vetgirighet som hennes, hvilken ville tillägna sig allt, blefvo snart nog samtidens alla kulturströmningar väl bekanta företeelser, och där ute på landet bedrefs i ensamheten ett andligt uppfostringsarbete af den unga flickan på egen hand, som gjorde henne andligt mogen och andligt hel och harmonisk, på samma gång hon ej någonsin uppfattade bildningen vare sig för sig eller andra som något afslutadt. Gud vet, hvad hon icke läste under denna tid, hvad hon ej drömde om och hvad hon ej försökte! Så tog hon sig för att upprätta en söndagsskola och en läsekrets, ett litet arbetarinstitut i smått, och hon förstod att intressera dem hon ville tillbjuda kunskapens frukter. Också skulle hon, när hon flyttade till Stockholm, kunnat titulera sig, som Thorild gjorde: ung lärd och medborgare. Under fadern som ledare inhemtade hon kännedom om det politiska lifvet och blef hans handsekreterare.

Denna utveckling med sitt stilla själfförvärf gjorde henne obenägen för den moderna skolbildningens inpluggningssystem, där man tar emot den andliga spisen från lärarens läppar i stället för att själf kämpa sig fram genom svårigheterna och knäcka kunskapsnöterna med egna tänder. Hennes sympati för naturen och motvilja mot allt högtidlighetsmakeri torde äfven härleda sig från den tid, hon tillbragte på landet; och att hon insöp skogsluft och filosofi om hvart annat och blef förtrogen med kor och hästar och höns samtidigt med att hon blef förtrogen med Shakspeare, Spencer och Mill, gaf henne den vida blicken för såväl kulturlif som folk- och naturlif.

Hellen Lindgren.

Missionären.

*Han talat ut. Hur stark hans stämma tonat
Inunder hoalfeen. Hur hans öga blixtrat
Af snilletts eld och af oändlig kärlek.*

*Han hjärtan rört. För bröderna därborta
I hednalanden, som ej Kristus känna
Han tiggat en skärf. Må Gud de arme hjälpa!*

*Själf vill han offra allt. En lifslång gärning.
Ta afsked från allt kärt han har på jorden,
Sitt varma hem, sin mor, sin lille broder.*

*Och ännu ett! Men, nej, du arma hjärta,
Din dofva smärta får för ingen röjas,
Blott för den kärleksrike ofvan molnen.*

*Lugn står han nu emot portalen lutad
Med blicken fäst på bäckenet, som öppnar
Sin tomma rund mot offervillig hand.*

*Det första myntet slår mot skälens botten,
Och sedan komma flere, tio, hundra,
Af koppar, silfver — ja, af guld ock något.*

*En bönfull blick ur missionärens öga,
Ett tacksamt leende fördubblar ofta
Den skärf man ifrån början ämnat gifva.*

Nu böljar uti mörka, djupa led
Åhörarskaran ut från helgedomen,
Som snart står tom. Nej ännu icke.

Ur sidoskeppets skugga sakta träder
En kvinna fram. En dyrbar kappa höljer
I mjuka veck den spänstiga gestalten.

Med lätta steg hon nalkas missionären,
Där trött och blek han står med blicken riktad
Mot frälsarns bild uppöfver altarrunden.

Han spritter till, en flyktig rodnad färgar
Ett ögonblick hans kind. Men sedan
Hans läppar slutas fastare tillsamman.

Hon talar. »Äfven jag en skärf vill gifva,
Hur ömklig den ock är, hur kall och död
Emot det guld, som edert hjärta gömmer.»

En silkesbörs, hvares fina maskor sprängas
Af guldut, hon vårdslöst låter falla
Från handskbeklädda handen ned i skålen.

»Jag tackar er!» hörs missionären säga,
Hans stämma darrar, men hans mörka öga
Med stadig blick på hennes anlet hvilat.

»Ni är ej nöjd?» hon frågar. Raskt hon drager
Från handen handsken af. Och ljuset brytes
Mot diamanters skimrande facetter.

»Det är blott stenar, men till bröd de blifva
Uti er hand. Till lifsens bröd. Dess vatten
Till friska vattensprång för dem, som törsta.»

Hon låter ringen falla. Än han tiger,
Men läppen skälfer, och hans bröst sig häfver,
Liksom en våldsamt kamp därinne striddes.

Hon ser på honom, frågande och tankfull,
Och som hon ser, en tår ur ögat väller
Och faller ner på skatterna i skålen.

»Nu är det nog,» han säger. »Intet offer
Så mycket värdt är som den älla pärla
Ert hjärta nyss så omedvetet skänkte.
Den räcker till för mig och för de många,
Åt hvilka jag min lefnads verk vill helga,
Den blifva skall ett minne till det sista.»

»Nej, icke så;» och raskt hon handen sträcker
Mot honom ut. »Ej nog! Annu en gifva
Jag sparar till till sist. Vill ni den hafva?
För sig den litet nog är värd och fattig;
Med er den kanske blifva kan till något,
Mig själf jag gifver...»

Sophie Linge.

Modern barnets första lärarinna.

Af J. P. Malmberg.

Belönad med fjärde gruppens pris i Iduns senaste stora pristäffing.

Hvem kan gifva, hvad hon oss skänker?
Den första tanke, som barnet tänker,
den första bön, som dess läppar stamma,
den första kärlekens rena flamma,
den första maning till rätt och dygd,
för sanning, frihet och fosterbygd.

Z. Topelius.

Ni har kanske sett henne, denna kvinna,
som i hemmet anser sig hafva sin förnämsta
verkningskrets, denna moder, som i sina barns

uppföstran ser sin viktigaste uppgift. Ni har kanske hört henne tala om sina erfarenheter, hört hennes åsikter om t. ex. barnundervisning. Måhända hade hon icke mycket nytt att säga, måhända var framställningen icke något mästerverk, men hennes lärdomar voro dock förtjänta af ett bättre öde än att lemnas obeaktade. Låtom oss därför ännu en gång höra hennes tankar!

Då jag inträdde i moderskallet — yttrade hon — var jag litet eller intet förberedd på att fylla denna sköna, men maktpåliggande uppgift. Jag begick det ena misstaget efter det andra, och det var först efter mycket irrande hit och dit, som det lyckades mig att — jag älskar tro det — komma in på rätta stråten. Jag vill nu vidröra endast den delen af min uppföstrande verksamhet, som inefattas i det vanliga begreppet undervisning. Redan tidigt märkte jag hos mina barn en stark benägenhet att se, att vidröra, att rifva sönder snart sagdt allting, som låg i deras väg. I början fattade jag detta som ett uttryck af okynne, ja, jag var böjd för att häri se ett bevis på syndens makt. Men genom fortsatta iakttagelser rubbades denna mörka åsikt. Jag fann den nämnda benägenheten vara starkare, när barnet fick att göra med något nytt eller ovanligt, som väckt dess uppmärksamhet, och allt mer blef det mig klart, att jag här hade att göra med en af sjäslifvets viktigaste instinkter: kunskapsörsten. Under de första åren af barnens lif yttrade sig sjäslifvets verksamheten förnämligast genom att göra iakttagelser, samla stoff. Men så småningom började de göra jämförelser och fundera öfver orsaker och verkningar. Då kommo de med sina frågor, oupphörliga, enfaldiga, men icke sällan mycket träffande. Nu gällde det att sätta sig in i barnets tankegång och att svara, innan dess intresse svalnat. Vid sådana tillfällen får man icke stöta barnet ifrån sig, ty har det upprepade gånger förgäfvets sökt lösning på de gåtor lifvets företeelser framställa, försjunker det icke sällan i slö likgiltighet. Skall barnets sjäslif icke vissna eller förkrympas, behöfvas icke blott nya företeelser, som väcka intresse, utan äfven en ledande och stödjande hand, som kan föra den späda anden fram på vetandets vexlande mark.

Kom så den tid, då barnen närmade sig den vanliga skolåldern, och nu rådgjorde jag med min man, om de icke borde sändas i skolan. Där skulle de ju få sin vetgirighet tillfredsställd. Men ju mera vi jämförde vilkoren härför med förhållandena i skolan, dess tydligare blef det för oss, att denna icke kunde, på deras dåvarande ståndpunkt, vara fullt lämplig för deras vare sig kroppsliga eller andliga utveckling. Skolan har och måste väl hafva sin bestämda lästid, läsordning och lärokurs. Hon måste föredraga ett visst ämne på en bestämd tid, antingen barnets intresse därför kunnat väckas eller icke, antingen barnet i sin själ för tillfället har rum för det meddelade eller icke. Hvad som lämpar sig för det ena barnet, kan vara olämpligt för det andra, men skolan med sitt stora antal lärjungar kan icke taga hänsyn härtill. De företeelser, skolan kan åstadkomma som stoff för undervisningen, måste blifva mycket inskränkta samt mer eller mindre konstlade och sålunda af föga intresse. Skolan måste därför i väsentlig mån bygga på de erfarenheter, barnet utom densamma inhemtat, men dessa äro hos det sexåriga barnet otillräckliga för det afsedda ändamålet, hvarför mycket af skolkunskapen under den tidigare

åldern icke kan blifva annat än tomma ord, utan motsvarande föreställningar. När vi därtill tänkte på det tvång, skoldisciplinen pålägger, på skolans vanligen bristfälliga hygieniska förhållanden, på möjligheten att barnasinnets där kunde skadas genom hård eller annars genom felaktig behandling, kommo vi till den slutsats, att hemmet ännu ett par år vore våra barns bästa skola, och att jag skulle själf bestrida deras första undervisning. Vi voro nämligen icke i den ekonomiska ställning, att vi hade råd att underhålla en lärarinna, men äfven om vi kunnat det, hade jag knappast valt denna utväg, emedan jag icke var säker på att finna någon med det kärleksfulla tålmod, som är en bland de viktigaste förutsättningarna för ett framgångsrikt undervisningsarbete.

Jag grep mig alltså an med min nya uppgift. Till en början mera tillfälligt och under lekens form, sedermera med större planmässighet. Min grundsats var: utgå från omedelbar åskådning. Och jag behöfde icke söka efter föremål, som väckte barnens intresse. Husdjuren på betesmarken, fåglarne, som byggde sitt bo omkring vårt hem, flugan på fönstret, fjäriln och snäckan i trädgården, blommorna på ängen, regnbågen i skyn, stjärnorna på himmelen, skogen, åkern, sjön, husliga sysselsättningar — allt gaf anledning till rika upptäckter och viktiga slutsatser. Undervisningen tog alltid det naturliga samtalslets form; barnen fingo sålunda själfva framställa frågor och göra sina anmärkningar. Särskildt bemödade jag mig om, att de måtte se med sina ögon och tänka sina egna tankar. Men jag fick akta mig för att söka hos dem tvinga in något, som de på sin dåvarande ståndpunkt icke kunde se eller icke kände behof af att veta. Tillika sökte jag gifva dem sådana sysselsättningar, som på samma gång tillfredsställde deras behof af stärkande rörelse och väckte deras eftertanke. Så hjälpte jag dem att i trädgården anordna ett litet »land», * på hvilket de fingo så några köksväxt- och blomsterfrön, några korn af sädesslagen, sätta några potatisbitar m. m., och jag måste förvånas öfver den kärlek och ömhet, med hvilken de vattnade och vårdade de spirande växterna, det intresse, med hvilket de iaktog de småningom inträdande förändringarna, och den glädje, hvarmed de helsade blommor och frukt. Sålunda fingo de med egna ögon följa några levande varelsers utveckling från det slumrande fröet till den mognade frukten, och den kunskap, de däri genom med någon ledning vunno, hade säkerligen den stora förtjänsten att alltid stå frisk i minnet.

Af planscher har jag mycket litet begagnat mig. De bilderböcker och planscher, som i allmänhet stå barnen till buds, äro vanligen mycket illa gjorda och åstadkomma därför mer skada än gagn. Men äfven goda afbildningar äro ej alltid lämpliga vid den första undervisningen, ty om barnet icke förut eger närbesläktade föreställningar, framkallade genom verkliga föremål eller tilldragelser, kan det icke öfverflytta den genom planscher framkallade föreställningen på den afbildade verkligheten, hvarför det i så fall går det oerfarna barnet som den okunnige katoliken, hvilken icke förmår skilja mellan madonnan själf och hennes bild i kapellet.

Under studiet af naturen kommo vi nästan utan att veta det in på matematiken. Stän-

* Ett par trälådor, fyllda med jord, hade ock kunnat användas.

dig t finga vi att göra med antal, storlek och form. Vid det som sålunda på åskådningens väg vunnits kunde de speciella räkneöfnin-garna anknytas. Först anställdes en mängd operationer med talen 1—10, därefter öfver-gingo vi till talserien 11—20 och slutligen till större tal. Med från tändsatsen befriade tändstickor, dels lösa, dels hopbuntade, kunde de olika talsorterna — ental, tiotal, hundrat-al — åskådliggöras. Tändstickorna finga ock tjäna till gränser för åtskilliga geometri-ska figurer. I en byggglåda hade vi tillgång på kuber, prismor, cylindrar, pyramider och klot. Så måste äfven leksakerna gifva sin tribut. Sedan barnen blifvit mera försigkomna, finga de göra beräkningar öfver kostnaden af inköp på torget eller i handelsbodarna o. s. v. Detta har alltid intresserat dem. Ingenting eggas barnet mera än att se sin kunskap vara till praktiskt gagn.

Med ofvan antydda studium af naturen sammanknöt jag äfven undervisningen i geo-grafi. Af mina nyss uttalade åsikter om planscher som åskådningmateriel torde det vara klart, att jag icke kunde börja med kartan. De allmännaste geografiska begrep-pen — t. ex. land, sjö, berg, höjd, dal, flod, slätt m. fl. — måste läras i naturen. Först sedan vi genom vandrigen i hemmets omgif-ningar vunnit en noggran kännedom om trak-ten, uppritade jag däröfver, medan barnen sågo på, en enkel karta, som upptog endast hvad de i verkligheten kände till, och som därför blef lätt att öfversätta och förstå. Sedan öfvergick jag till en karta, som i min-dre skala upptog hembygden med omgifvande landsdelar. Härigenom finga barnen föreställ-ning om proportionerna mellan kartan och landet, hembygden och det omgifvande land-skapet. Därefter kunde jag utan svårighet använda vanliga skolkartor. Aldrig får man dock glömma, att dessa icke äro annat än medel. Genom liffulla skildringar måste bar-nets fantasi ständigt eggas till upprepade ut-flykter från kartan till den genom henne af-bildade naturen. Bäst lyckas man, om lek-tionerna få formen af fingerade resor. Likaså underlättas uppfattningen af kartan genom reseberättelser. Min sjuårige gosse hörde en gång hos en af våra grannar en sjökaptan berätta om sina färder. Ingen märkte, att gossen ens hörde på. Men så snart han kom hem, tog han fram sin kartbok, och jag må-ste på kartan följa honom öfver alla haf, kaptanen befarit, och till alla länder, denne besökt. Och han inhemtade härunder på nå-gra få stunder mera geografiskt vetande, än jag funnit andra barn vinna genom lex-läsning under en hel termin. (Slut i nästa n:r.)

Ur Gösta Berlings saga

af
Selma Lagerlöf.

Balen på Ekeby.*

D forna tiders kvinnor, detta är berättel-sen om, hur ännu en af er gaf Gösta Berling sin kärlek.

* Som ett nytt prof ur det nu fullfärdiga och un-der tryckning varande arbetet »Gösta Berlings saga» anföras vi ofvanstående utdrag ur kapitlet om »Bal-en på Ekeby». Vi antaga, att det skall läsas med intresse af tidningens läsare. Red.

Knappast hade Anna Stjärnhöks kyssar lock-nat på hans läppar, knappast hade han upp-hört att känna tryckningen af hennes hvita armar kring sin hals, och redan mötte honom ännu skönare läppar, redan sträcktes ännu hvi-tare armar mot honom.

Han kunde ju intet annat göra än mottaga den ljufvaste af gåfvor. Obevekligt är hjärtat i sin gamla vana att älska. För hvarje ny kärleksorg vet det ingen annan lisa än ny kärlekslycka. Så måste den, som bränner sig på hett järn, döfva svedan genom att bränna sig än en gång.

Fjorton dagar efter balen på Borg var det fest på Ekeby.

Det var den härligaste af fester, men fråga ej för hvem, fråga ej för hvad. För det en-da, för hvilket det af ålder är lönt att göra fester, var den anordnad, för att ögon skulle stråla, hjärtan klappa, fötter dansa, för att glädjen måtte stiga ned bland människorna, för att händer skulle mötas, sköna läppar kyssa — Åhnej, tyst, tala inte om kyssar!

Hvilken fest var det ej! Gamle män och kvinnor kunde bli unga på nytt, le och fröj-das, bara de talade om den.

O, forna tiders kvinnor, det var ni, som egde nyckeln till paradisetts port.

Ekeby salar vimla af de ljufvaste af er ljufva skara. Där är den unga grefvinnan Dohna, sprittande glad och lysten efter lek och dans, såsom det anstår hennes tjugu år, där äro lag-mannens i Munkerud vackra döttrar och de glada fröknarna på Berga, där är Anna Stjärn-hök, tusen gånger vackrare än förr i det blida svärmod, som kommit öfver henne alltsedan den natt, då hon jagades af vargarne, där äro ännu många flere, som väl ej ännu äro glömda, men snart skola vara det, och där är äfven den sköna Marianne Sinclaire.

Åh, äfven hon, den skönaste bland de skö-na, en herskarinna bland människor, den gu-domliga, den bedärnande Marianne Sinclaire har värdigats komma.

Hon, den ryktbara, som lyst vid kungens hof, glänst i grefveslotten, skönhets drott-ning, som dragit rundt om landet och tagit hyllning öfverallt, hon som tände kärlekens gnista, hvar hon visade sig, hon hade värdi-gats komma på kavaljerernas fest.

Sagan om hennes segrar fyllde landet.

Man talade om de grefvekronor, som sväf-vat öfver hennes hufvud, om de millioner, som lagts för hennes fötter, om de krigarsvärd och skaldekransar, hvilkas glans lockat henne.

Och ej blott skönhet egde hon. Hon var snillrik och lärd. Tidens bästa män gladdes åt att samtala med henne. Hon författade ej själf, men många af hennes idéer, som hon nedlagt i sina diktande vänners själar, lefde upp i sång.

Patron Julius, som förstod sig på allt, ha-de anordnat en tablå, enkom för att Marianne skulle få stråla i full glans.

På teatern, som var uppsatt i stora salon-gen på Ekeby, sutto de hundra gästerna och sågo på scenen Spaniens gula måne vandra fram öfver en mörk natthimmel. En don Juan kom, smygande längs Sevillas gator, och stan-nade under en murgroönsklädd balkong. Han var förklädd till munk, dock kunde man se en broderad manschett sticka fram under är-men och en blank värjpspets under kåpans fäll. Den förklädde höjde sin röst till sång:

Jag kysser ingen flickas mun
Och ej min läpp till bågarns rand,
Till skummig drufsaff för.
En kind, hvars hy så fin och tunn

Mitt ögonkast har satt i brand,
En blick, som söker min ibland,
Slikt ej mitt hjärta rör.

Kom icke i er skönhets glans,
Señora, fram till gallret här,
Jag för er närhet skyr.
Jag kåpa bär och rosenkrans,
Madonnan är min hjärtans kär,
Och vattenkrukan tröstarn är,
Dit jag i sorgen flir.

Då han tystnade, trädde Marianne ut på balkongen, klädd i svart sammet och spets-slöja. Hon lutade sig ut öfver gallerverket och sjöng långsamt och ironiskt:

Hvarför då dröja, fromme man,
I midnattstid vid min balkong?
Säg, ber ni för min själ?

Men så med ens varmt och lifligt:

Nej fly, fly bort, man komma kan.
En värja sticker fram så lång;
Man hör nog, trots all helig sång,
Sporklangen från din hä!

Vid dessa ord kastade munken sin förkläd-nad, och Gösta Berling stod under balkongen i riddardräkt af silke och guld. Han aktade ej den skönas varning, tvärtom klättrade han upp för en af balkongpelarne, svingade öfver balustraden, och så som patron Julius anord-nat det, föll han på knä vid den sköna Ma-riannes fötter.

Huldrikt smålog hon mot honom, räckte ho-nom sin hand att kyssa, och medan de unga tu betraktade hvarandra, försjunkna i kärlek, föll ridån.

Man hade aldrig sett något vackrare på Ekeby än dessa båda unga på den mänskens-belysta balkongen. Ridån måste dragas upp gång på gång. Ett åskmoln var den, ur hvil-ke himlens härlighet framblixtrade, och hvarje ny ljungeld följdes af en dånande åska af app-låder.

Hon är skön, underbart skön denna Mari-ane. Hon har ljusst hår och mörkblå ögon under svarta ögonbryn. Hennes näsas böj-ning är ojämförlig i sin djärfhet och elegans, hennes mun, kinder, haka, ega utsökta former. Bredvid henne blifva alla andra ansikten grof-va, inför hennes genomskinliga hy tyckes allt annat mörkt och fult.

Och dessutom ligger behag i hvarje blick, i hvarje ord, i hvar och en af den ståtliga figurens rörelser.

Och framför henne låg Gösta Berling med ett ansikte vekt som en skalds och djärf som en fältherres, med djupa ögon, som glittra af skälmskhet och snille, som tigga och truga. Smidig och kraftfull var han, eldig och in-tagande.

Medan ridån gick upp och gick ner, stodo de unga alltjämt kvar i samma ställning. Gö-stas ögon fasthöllo den sköna Marianne, de tiggde, de trugade.

Så upphörde applåderna, ridån höll sig stilla, ingen såg dem.

Då böjde den sköna Marianne sig ned och kysste Gösta Berling. Hon vet icke hvarför, hon måste. Han sträckte upp armarne kring hennes hufvud och höll henne fast. Hon kysste honom gång på gång.

Men det var balkongen, det var mänskenet, det var spetslöjan, riddardräkten, sången, app-låderna, som hade all skulden, de stackars unga människorna voro oskyldiga. Icke hade de velat det. Ej hade hon skjutit undan gref-vekronor, som sväfvat öfver hennes hufvud, och gått förbi millioner, som legat för hennes fot, af längtan efter Gösta Berling, ej hade

han redan glömt Anna Stjärnhök. Nej de voro utan skuld, ingen af dem hade velat detta.

Det var den blide Löwenborg, han med tåren i ögat och löjet på läpparne, som den dagen var ridåuppdragare. Förströdd af många sorgens minnen, märkte han föga af denna världens ting och hade aldrig lärt att sköta dem rätt. Då han nu såg, att Gösta och Marianne intagit en ny ställning, trodde han, att detta också hörde till tablån, och så började han rycka i ridåsnöret.

De unga på balkongen märkte intet, förrän applådskan åter dundrade emot dem.

Marianne ryckte till och ville fly, men Gösta höll fast henne hviskande:

»Stå stilla, de tro, att det hör till tablån.»

Han kände, hur hennes kropp skalf af en rysning, och hur kyssarnas glöd slocknade på hennes läppar.

»Var inte rädd», hviskade han, »sköna läppar hafva rätt att kyssa.»

De måste stå kvar, medan ridån gick upp och gick ner, och hvarje gång de hundra par ögonen sågo dem, framdundrade lika många par händer en stormande applåd.

Ty det är vackert att se två sköna, unga människor ge en framställning af kärlekens lycka. Ingen kunde tro, att dessa kyssar voro annat än teaterbländverk, ingen anade, att senoran skalf af blygsel och riddaren af oro. Ingen kunde tro, att ej alltsammans hörde till tablån.

Ändtligen stodo Marianne och Gösta bakom scenen.

Hon strök sig öfver pannan uppåt hårfästet.

»Jag förstår mig ej själf», sade hon.

»Fy skam, fröken Marianne», sade han, grimaserande, och slog ut med händerna. »Kyssa Gösta Berling, fy skam!»

Marianne måste skratta.

»En och hvar vet ju, att Gösta Berling är oemotståndlig, mitt fel är ej större än andras.»

Och de kommo i all sämja öfverens att hålla god min, på det att ingen skulle misstänka sanningen.

»Kan jag vara säker på, att sanningen aldrig kommer ut, herr Gösta?» frågade hon, då de skulle gå in bland åskådarna.

»Det kan fröken Marianne. Kavaljererna kunna tåga, för dem svarar jag.»

Hon fällde ögonlocken, och ett egendomligt leende krusade hennes läppar.

»Om ändå sanningen komme ut, hvad skulle då människor tro om mig, herr Gösta?»

»De skola ej tro någonting, de skola veta, att detta ingenting betyder, de skola tänka, att vi voro inne i rollen och fortsatte att spela.»

Ännu en fråga kom smygande fram under de fällda ögonlocken under det påtagna leendet.

»Men herr Gösta själf? Hvad tänker herr Gösta om saken?»

»Jag tänker, att fröken Marianne är kär i mig», skämtade han.

»Tro ingenting sådant», smålog hon, »då måste jag genomborra herr Gösta med denna min spanska dolk för att visa, att herr Gösta har orätt.»

»Dyra äro kvinnokyssar», sade Gösta. »Kostar det lifvet att kyssas af fröken Marianne?»

Då kom en blick ljungande mot honom ur Mariannes ögon, så skarp, att den kändes som en stöt.

»Jag ville se honom död, Gösta Berling, död, död.»

Dessa ord tände gammal längtan i poetens blod.

»Ack», sade han, »att dessa ord vore mer än ord, att de vore pilar, som komme hvi-

mande ur ett mörkt snår, att de vore dolk eller gift och hade makt att förgöra denna usla kropp samt gifva min själ friheten.»

Hon var åter lugn och småleende.

»Barnsligheter», sade hon och tog hans arm för att bege sig ut bland gästerna.

De bibehöllo sina kostymer, och deras trimfer förnyades, då de visade sig utom scenen. Alla berömde dem. Ingen misstänkte något.

Balen började åter, men Gösta flydde bort från balsalen.

Poeten begaf sig in i rökrummen till de gamle herrarne och tog plats vid ett af spelborden. Han råkade slå sig ned vid samma bord, där den väldige herrn till Björne satt och spelade knack, omvexlande med det att han höll polsk bank och samlade en stor hög af sexstyfrar och tolfskillingar framför sig.

Spelet gick redan högt, nu satte Gösta än värre fart i det. De gröna banksedlarne kommo fram, och alltjämt växte penninghögen framför den väldige Melchior Sinclaire.

Men äfven framför Gösta samlades både slantar och sedlar, och snart var han den ende, som höll ut i kampen mot den store brukspatronen på Björne. Snart vandrade till och med den stora penninghögen öfver från Melchior Sinclaire till Gösta Berling.

»Gösta, min gosse», ropade brukspatronen skrattande, då han spelat bort allt, som fanns i plånbok och börs. »Hur skola vi nu bära oss åt? Jag är pank, och jag spelar aldrig med lånta pengar, det har jag lofvat mor min.»

Han fann dock på råd, han spelade bort klockan och häfverpälsten och var just i färd med att sätta ut häst och släde, då Sintram hejdade honom.

»Sätt opp något att vinna på», rådde honom den elake brukspatronen på Fors. »Sätt upp något, som kan bryta oturen.»

»Vete tusan, hvad jag då skall finna på.»

»Spela om ditt rödaste hjärteblod, bror Melchior, spela om dotter din.»

»Det kan brukspatronen tryggt våga», sade Gösta skrattande. »Den vinsten får jag aldrig under tak.»

Den väldige Melchior kunde ej heller göra annat än skratta. Han tålde ej gärna, att Mariannes namn nämndes vid spelborden, men detta var så rasande galet, att han ej kunde bli ond. Spela bort Marianne till Gösta, ja, det kunde han gärna våga.

»Det vill säga», förklarade han, »att om du kan vinna hennes jaord, Gösta, så sätter jag ut min välsignelse till äktenskapet på det här kortet.»

Gösta satte ut hela sin vinst, och spelet började. Han vann, och brukspatron Sinclaire upphörde att spela. Han kunde ej strida med oturen, det såg han.

Nå, Gösta Berling, Gösta Berling, klappar ej ditt hjärta vid allt detta? Förstår du ej ditt eget öde? Hvad betydde Mariannes kyssar, hvad betydde hennes vrede, förstår du ej mer ett kvinnohjärta? Och nu detta vunna parti! Ser du ej, ödet vill hvad kärleken vill, upp Gösta Berling!

Nej, den kvällen är ej Gösta Berling i eröfrarlunne. Han knotar öfver hjärtats obehaglighet. Hvarför botas kärlek blott med kärlek? Han vet dock slutet på alla dessa vackra visor. Ingen kan hålla ut med honom. Kärlek finns för honom, men ej en hustru. Det är ej lönt att försöka.

Iduns panoptikon.

Hararna hvitna, och rönndrufvan glöder, och tåget församlas: mot söder, mot söder!

Långhalsade tranor och feta vildgäss sträcka ut i spetsig fylking för att göra visit hos sina gamla vänner, de heliga ibisfågeln, som klapprande med näbbarna klifva i Nilens gytja och se förbålt filosofiska ut, fastän de i själfva verket endast grubbla på, hvar de skola snappa åt sig de fetaste grodorna. Det är med djuren som med människorna: den som har det bästa födgeniet får också det största anseendet.

Samtidigt som grågässen flytta till krokodilernas och ibisfågelnas land, drager hit upp till hufvudstaden en brokig svärm af ett helt annat slags flyttfåglar. De flyttfågeln hafva nog sitt mål bestämdt, men de komma från skilda nejder och väderstreck, från nordan, sunnan och vestan. Det är stora flockar af landsbygdens töser, som tro att de egyptiska köttgrytorna företrädesvis puttra i Stockholms herrskapernas kök, och som längta efter frökenfasoner, kyssmejomdukan-hatt och fästman som »ä ve' garde». De komma dragande hit, icke luftvägen, utan, som ordentliga och anspråkslösa flickor anstår, i tredje klassens järnvägsvagn, men när de väl kommit hit och göra sina anfall mot kommissionskontoren, så samla de sig gärna i långa led, gå arm i arm och ta upp hela gatubreddens, stora trafiken och se landtligt oförderfvade ut. Af sina matmödrar — ifall de stackars töserna lyckas skaffa sig några sådana — få de ofta nog det vitsordet, att de äro riktiga gäss.

Vildgässen stanna, som man vet, icke i pyramidernas land längre än till våren. Det är icke sagdt, att de landtliga tjärnorna ge sig ro så länge, innan de flytta ut på nytt, ty om de också icke gripas af längtan till fädernejorden, så händer det som oftast, att de fattas af en brinnande åtrå efter en »kondition», där man har det bättre, d. v. s. där arbetet är mindre och lönen större, eller åtminstone där man är mer ogenerad.

De befjädrade flyttfågeln äro icke sällan utsatta för en närgången uppmärksamhet af ett slags beväpnadt manfolk, som kallas jägare. Likaså de bygdens tjärnor, som hvarje höst sträcka hit upp, men de lära vara mindre svåra att få inom håll, och de gossar, som jaga dem, kallas för militärer. Men grågässens och den landtliga tjärnans förföljare ha ofta nog precis samma motiv för sin sport: nöjet är en bisak, men ett förbättrade kosthåll är hufvudsaken.

Flyttfågeln hafva den inrotade vanan att byta om dräkt höst och vår. De rugga, som zoologerna kalla det. Våra tjänsteflickor byta också om skrud minst ett par gånger om året, men äro de något så när försigkomna, så hafva de ingenting emot att dessemellan företaga extra ruggningar huru ofta som helst. Och då grågässen ej känner till någon vidlyftig modjournal, utan har samma snitt och färg på sina vår- och vinterklädningar det ena året efter det andra, så har däremot den näpna köks- eller kammargässen en utpräglad benägenhet för ombyte. Hon visar i allmänhet ett rörande förtroende till sin matmors eller fröknarnas i familjen smak i val af snitt och färg och imiterar dem gärna, men kommer vanligtvis ett par säsonger senare. Dock finns det äfven exempel — och de börja bli allt talrikare — på att hon ibland hinner attrapera modejournalens nyheter före sin matmor eller döttrarna i huset, och öfverhufvud visar hon ej sällan anlag, som mer tyda på frändskap med påfågeln, än med den enkla och prosaiskt redbara gässen.

Man skulle kunna uppåraga en hel del paralleler till mellan vildgäsen och — förlåt! — pigan. Båda kunna klyfva näbb, så det förslår, men den senare är nog den näbbigare. Båda gå på två ben och ha . . . hm . . . turnyr, men pigan har inga vingar, och det må därför förlåtas henne, om hon saknar förmåga af högre lyftning. Gåsen har fjädrar, och det har ju den andra också, åtminstone de tider, då krinolinerna och de stora turnyrerna äro i bruk.

Det förefaller mig, som jag skulle sagt någonting om våra jungfrur, hvilket kunde tydas som elakheter. Emellertid må ingen tro, att jag hör till deras fiender, eller att jag på något sätt vill ta mig ton gent emot dem, blott därför att de, som danskarne säga, befinna sig i »beskedne kaar». Långt därifrån. De bilda en nyttig, en outhärlig klass i samhället, och en trogen, samvetsgrann och ärlig tjänarinna anser jag vara en lika respektabel person som trots någon. Men det är icke utan, att en hel del af dem lagt sig till med olater och fasoner, som kunna tåla en portion ris från satirens ferla. Jag tror nog, att det finnes ett ännu bättre sätt att få bort de där felen än medels skämtet. En bestämd och rättvis, en jämn och allvarlig, men likväl kärleksfull behandling är nog ett vida effektrikare botemedel. Men den kuren måste man överlemna åt husmödrarna.

* * *

Redan de gamle romarne hade den oartigheteten att säga, att »kvinnan är en ombytlig och nyckfull foreteelse». Jag vill icke inlåta mig på någon undersökning om, huruvida detta påstående kan vara i större eller mindre mån grundadt, men jag vet någonting, som bestämdt är ännu mycket mera ombytligt och nyckfullt än kvinnan. Det är det månghöfdade och något obestämbare väsen, som kallas *publiken*, och den består — åtminstone den publik, som jag nu tänker på — till betydligare del af män än af kvinnor.

När mademoiselle Bianca förra gången lemnade Stockholm, så var publiken i Berns som den skulle varit litet konstig i knoppen af förtjusning. Man applåderade, stampade, jublade och tjöt af beundran, man presenterade buketter, lagerkransar, korgar och stora Bianchattar af de utsöktaste blommor — med ett ord det var en hänförelse, som icke kände några gränser, en feber, en rabies. Nu kommer madame Bianca hit efter några månaders frånvaro, uppträder på samma lokal, inför samma publik, med samma tunna röst, samma falska toner och samma formidabla sparkningar, som man då tycktes betrakta såsom höjdpunkten af glad konst, och nu — nu hyssjar man och hvisslar åt henne vid första föreställningen, så att det söta barnet måste gå bakom kulisserna och gråta af missräkning eller — raseri.

Inte kan väl publikens förändrade hållning bero därpå, att Bianca reste sin väg som *mademoiselle* och kom tillbaka som *madame*, ty hvad skulle väl det kunna göra till saken, då hon i öfrigt är sig lik?

Nej, jag kan endast förklara detta fenomen ur publikens nyckfullhet. Och Bianca är minsann inte den första, som fått pröfva på den. Hur var det inte med lilla Teresina Tua, violinalfvan, ni minns? Första gången hon var här i Sverige fick hon vagnslaster af blommor och kransar, som till på köpet drogos in i kyrkan. Andra gången fick hon inte ens så mycket som en löfkoja, utom dem som hon kostade på sig själf. Första gången var

det ingen ände på festmiddagar och champagne-supéer för den älskvärda stråkdivan. Andra gången var det så knappt med gästvänligheten, att hon i egen förtjusande person måste tillhandla sig ett stycke amerikanskt fläsk och en half surlimpa i en banvaktstuga, och de lifsmedlen hade hon för resten inte tid att betala, ty då kunde tåget ha gått ifrån henne.

Ja, det är för märkvärdigt! Undrar just, hur det går med Sigrd Arnoldson, när hon kommer hit härnäst?

Men för att ännu en gång återkomma till madame Bianca, så är jag ledsen att säga, att jag icke hör till dem, som ådraga sig sömnlösa nätter genom att deltaga i hennes sorg öfver publikens otacksamhet. Mitt arma konstförstånd är nämligen så förslöadt, att jag aldrig någonsin kunnat rätt sentera madame's storhet, och det var inte utan att jag skämdes en smula på den rara fru Anna Lundbergs vägnar, när hon gaf sig till att odla Biancimitationer som specialitet.

Och med denna påkostande själfbekännelse må det tillåtas mig att säga farväl för denna gång.

Scævola.

I "frågefrågan".

Herr Redaktör!

Då jag säger Er, att det är första gången i mitt lif jag skrifer till en tidningsredaktör, kan Ni nog förstå, att jag känner mig förkrossande rädd och dum. Ibland har jag tänkt, att det ej är så stor konst att skriva tidningsartiklar; åtskilligt, som jag läst i den vägen, hade ingifvit mig den naiva tron. Men då jag själf skall till, förklarar jag bestämdt, att det är *rysligt svårt*, och att jag varit lika klok som bonden, hvilken på tillfrågan, om han kunde spela piano, svarade: »Jag vet int', för jag har allri försökt.» Jag skulle minsann heller aldrig ha försökt (att skriva menar jag), om det ej gällde en för mig så viktig sak som min husliga lycka. Ser Ni, jag är välbeställd fru på landet, med en riktigt rar gubbe, präktiga barn och *naturligtvis* är jag prenumerant på Idun. Om det nu är tack vare min »tjänande kärlek», »själforsakelse» eller förmåga att »se bort» från min äkta hälfte fel, eller tack vare några stora meriter hos honom — jag tror nu orubbligt det förra — nog af vi ha hittills lefvat i ett utomordentligt lyckligt äktenskap. Men nu håller det på att gå rent åt skogen. Och därtill är Ni, herr Redaktör, en indirekt orsak! Och då är det minsann inte för mycket, att jag i en jämmerepistel får utgjuta mitt hjärta för Er.

Ser Ni, jag har i min mans ögon hittills gått och gällt för en riktigt förständig fru. Rysligt ofta när han varit okunnig om något och frågat mig till råds, har jag hjälpt honom ur klämman, om ej precis genast så en eller ett par veckor efteråt, då jag fått — tänka på saken. När jag så talar om för Er, att vi lyckligtvis ej varit gifta längre än fyra år, att vi haft Idun hela tiden, och att min man mycket sällan läser den — »det där är egentligen för fruntimmer», säger han; tänk så oresonligt! — så kanske ni börjar förstå? Jo, det gör Ni nog! Jag hör till dem, som frågat i Idun och fått svar, riktigt förträffliga svar. Snälla herr redaktör, blif nu ej topp rasande, så att ni slänger brevet ifrån Er och säger: »Jaså, hon hör till de där — hm — frågmakerskorna.» Jag har i sanning blifvit nog pröfvad ändå. Och jag tycker likväl inte, att mina frågor varit så förfärligt dumma. Märkvärdig fru har jag också haft. Ty ofta när jag ansett en fråga alltför enfaldig, har jag föredragit att stanna i okunnighet — jag har hört sägas, att så gör ofta riktigt fint och bildadt folk, och det kan jag så väl förstå — ty tusen gånger hellre vet jag ingenting, än jag blir ansedd för gås, om det också sker inkognito. Men — och däri har turen bestått — då har det så ofta händt, att någon annan gjort sig till gås i mitt ställe, och så har jag fått reda på, hvad jag själf skämts att fråga om.

För en tid sedan var min gubbe i Stockholm — han får en gång om året ett raptus att fara dit och förstöra pengar; nominelt reser han naturligtvis i affärer. Nåja, på den där resan köpte han sig ett vackert skrifställ af *cuirre poli*, och så skaffade han

sig ett par stora tjärfläckar på sina allra bästa »onämbara».

»Var snäll och tag ur de där fläckarna», sa' han åt mig vid hemkomsten. »Ja, de' ska' jag visst göra», sa' jag i en ton, som om jag tagit patent på konsten. Och så satte jag mig ned och skref en fråga till Idun, om hur jag skulle få bort de där pladaskorna, och bad på samma gång att få veta, hvad man skall skura *cuirre poli* med. Men innan jag hunnit skicka af brevet, kom n:r 39 af Idun med det där rysligt elaka poemet — Ni vet — usch, det var ett Tycho-Brahe-nummer! De första verserna tyckte jag riktigt bra om; jag gaf Snorre rätt i att somliga människor allt äro ryssansvärdt dumma, och att det ej är mer än lagom åt dem, att man gör spektakel af dem. Men så — o fasa — hvad fick jag se! Jo en af mina egna frågor satt i rim, förlöjligad, förhånad i 21,000 exemplar! O Snorre, hvad jag grät, och så ond jag var se'n, och så i tusen bitar med de nya frågorna, förstås! Jag vill minsann inte vara sänggudinna åt den där stygge Snorre och inspirera honom att skriva elakheter. Nej tack! Om ändå inte Ni, herr Redaktör, sagt, att ni håller med honom!

Blif nu ej ond på mig, när jag säger Er, att jag ibland varit en smula förargad på vissa af Iduns uppsatser om äktenskapliga konflikter, grusad familjeljycka, oförståndiga hustrur etc. Jag har liksom tyckt, att jag ej hade någon egentlig nytta af det där, jag, som lefver så lyckligt med min gubbe! Men så har jag tänkt på alla dem, som kunde ha godt af moralkakorna, och tackat Gud, att jag inte är som dessa publikaner. Men inte har jag vågat skriva elaka verser om saken. (Nu tror jag också, att jag skulle kunna skriva vers! Det är för märkvärdigt hvad modet växer, när man känner sig varm i kläderna. Kanske har jag där den länge sökta orsaken till att somliga skriva så rysligt långt?)

Nu tycker jag som så, att vi stackars fruar från landet kunde få fråga i fred, och Snorre och hans gelikar tacka Gud, att de ej äro lika stora »genier». Jag medger, att det visserligen är en tarfligare anledning till tacksamhet än min.

Ni tycker kanske, att jag gjort bra mycket väsen af en bagatell. Men min husliga lycka är ingen bagatell, herr Redaktör. Och att den är hotad, kan Ni förstå, när jag berättar Er, att min man häromdagen kom instörtande till mig med sina onämbara i hand och frågade, om jag aldri tänkte ta ur de där fläckarna. »Jag tror du blifvit opraktisk och lat på senaste tiden, min gumma lilla.» (Om Ni visste, med hvilken ton han säger »min gumma lilla», då han känner sig öfverlägsen!) »Du läser bestämdt för mycket», sa' han.

Kort sagdt (det uttrycket har jag märkt, att vana skribenter nästan alltid använda, då det lider mot slutet på en milslång uppsats), det har gått med mig och min vishet, som malicen påstår, att det gått med en viss aktör, berömd för kvicka infall. Man har sagt, att han ej alls var så där kvick själf, utan lärde sig sina bevingade ord hos en — barberare. Och när då den senare dog, så var det slut med spiritualiteten hos den förre. Och jag vill så gärna vara riktigt klok i min mans ögon. Låt mig därför, snälla herr Redaktör, få fråga i Idun!

Annu en sak! För att Ni ej ens med en misstanke skall kränka min värdighet, vill jag bara nämna, att det ej var jag, som begärde kur mot svartsjuka, och att jag ej har rödhåriga barn. Längre kan jag ej gå i öppen hjärtighet.

Högaktningfullt, ödmjukligen

En stackars landtfru.

P. S. Nu börjar jag bli rädd igen, rädd för att komma i pressen. Kanske det blir bäst, att Ni anser det här för ett privatbref. Skulle ni i så fall vilja vara af den utomordentliga älskvardheten att fråga er hustru (Gud gifve, att Ni måtte ha en!), hur jag skall få ur de där fläckarna, och hvad jag skall skura skrifvet med. Jag bifogar porto — också en olägenhet, som jag slipper ifrån, då jag får fråga i er tidning i stället. D. S.

Förgyllning på glas och dithörande målning.

En stor del, jag vågar påstå alla, af »Iduns» läsarinna hafva sett fotografiställ af glas med guldkanter, s. k. Moraställ; dessa guldkanter äro icke brännförgyllda, utan åstadkomna på kall väg.

Denna glansförgyllning på glas är särdeles väcker och mycket intressant att arbeta med. Man är nämligen ej inskränkt blott till ränder, äfven ornament med rikaste schattering i matt och blankt

guld, silfver och färger kunna på denna väg åstadkommas.

En stor fördel är det synnerligen billiga glaset, som gör, att en hvar kan hafva råd försöka detta arbete.

Så t. ex. en fotografiram med plats för fotografier af familjens samtliga medlemmar, en bordskifva till de moderna monteringsborden, en albumperm, en namnskylt, lock till skrin o. s. v. kunna göras för ringa kostnad.

Man ser alltid till att få glas utan blåsor samt så jämnt och felfritt som möjligt; bäst är ofolieradt spegelglas, men ingalunda behöfligt.

Har man råd, kan ju glaset facettslipas, då naturligtvis hvarje utstyrsel af glaset gör det vackrare.

Till arbetet behöfves:

Äkta bladguld och äkta bladsilfver, en bok af hvar, guldläggare, listpensel, fina hårpenslar, husblås, damarlack, terpentint och anläggningsfernissa till matt guld.

Hur än glaset skall göras, börjas med förgyllningen.

Uti 2 delit. dest. vatten kokas en bit husblås, ungefär så stor som ett fjärdels frimärke, tills biten är smält.

Lösningen måste vara svag, för att guldet lätt må tvättas bort.

Listpenseln doppas i vattnet och strykes öfver det väl rengjorda glaset, jämnt och ej för tunnt; sedan öppnas guldboken, guldläggaren drages mot pannan, för att erhålla en ringa fuktighet, som ej kan ernås på annat sätt; med guldläggaren tages nu försiktigt ett guldblåd i ena kanten, som med ett raskt tag lägges på glaset, därvid man försöker få det så jämnt som möjligt; ett nytt blad tages o. s. v., tills hela glaset är fullt; ett läskpapper lägges försiktigt öfver, så att öfverflödigt vatten uppsuges.

När förgyllningen torkat fullständigt, hvilket synes bäst från glassidan, poleras guldet, hvilket tillgår så, att en lapp af fin silkesammet föres i kretsformiga rörelser öfver guldet, tills det synes blankt. Sedan måste ännu ett lag guld anbringas, emedan det är så tunnt, hvilket tillgår på samma sätt, med polering efteråt, dock måste husblåsvattnet anbringas raskt, utan att gå öfver samma ställe mer än en gång, emedan det annars händer, att det första lagret släpper; det fästes näml. sedan på annat sätt, så att man icke må tro sig göra klokt i att använda starkare bindningsämne.

Innan jag börjar beskrifningen på själfva utarbetandet, vill jag förutskicka några små vinkar och råd.

1. Som guldet är ytterst tunnt, får det icke vidröras med fingrarna, emedan det genast fastnar vid dessa, skrynklas ihop och blifver odugligt.

2. Får icke det minsta drag finnas, emedan guldet då blåser omkring och försvårar arbetet; på samma grund bör man akta sig att andas för tungt mot den öppna guldboken, emedan det har samma effekt som drag.

3. Då det icke alltid är hela glaset, utan endast en mindre del, som skall förgyllas, lägges teckningen under glaset; guldet skäres med en bordsknif mot en dyna af sämskskinn i remsor och bitar, hvilka påläggning sker såsom förut är nämnt, dock alltid större än teckningen.

4. På större ytor kan det hända, att guldet får läggas tre gånger för att blifva jämnt; silfver är i flesta fall nog med ett hvarf, emedan det är tjockare.

5. Förgyllningen är med litet vana lätt, men innan handlaget är förvärfvad, händer nog, att ett eller annat blad går förlorat.

6. Det är att märka, det all förgyllning och målning sker på *baksidan* af glaset och skall färdigt ses från *framsidan*. Detta bör noga läggas på minnet, ty eljes händer, att när arbetet är färdigt, man till sin harm finner, att hela målningen är afvig, hvilket den i all synnerhet icke kan vara med bokstäfver.

Nu tror jag, att den konstnärliga delen af arbetet kan börja.

En teckning göres noggrant och så rik och smakfull, som kan åstadkommas.

Motiv och teckningar äfven i denna bransch finnas i Tekniska skolans i Stockholm bibliotek. Annars kunna i många fall broderimönster, gratulationskort o. d. tjäna som motiv.

Med en synål instucken i ett virkskäft stickes lätt med håll, till underlag användes en ylleduk; vidare gör man sig af en sliten ej för tät tyglapp, som fylles med krossade träkol, en boll med handtag; nu lägges teckningen på guldtytan, *afvig*; med pansen strykes eller slås helt lätt, då teckningen framstår i små svarta punkter.

Nu kan man förfara på tvenne sätt; det lättaste är: med en nål eller hvass benpinne repas alla

schatteringar i ornament, bokstäfver eller hvad det är, som framställes. Sedan blandas litet damarlack och terpentint; med en fin hårpensel doppad däri läggas nu ornamenten noggrant och skarpt, hvarefter det hela får torka, hvilket dröjer ungefär 1 timme. Därför tvättas med en fin svamp under vatten, då allt guld, som icke är täckt af damarlacken, tvättas bort, och teckningen kvarstår i blankt guld.

Det andra är: samtidigt med schatteringen repas äfven ytterkonturerna, hvarefter det såsom i förra fallet lägges med damarlack och tvättas.

Fördelen här af är störst, då jämnlöpande streck och bokstäfver skola göras, emedan då linial användes, och det icke går riktigt bra att draga efter linial med hårpensel.

Det som här blifvit nämnt om guld gäller äfven för silfver.

Önskar man att lägga matt guld, användes anläggningsfernissa. På det klara glaset, alljämt på baksidan, lägges med en hårpensel allt det man vill hafva matt; denna fernissa torkar dock långsamt, cirka 20 timmar åtgå, innan guldet kan läggas på, fernissan skall nämligen vara så torr, att den icke klibbar, guldet tager fast ändå i följd af sin tunnhet. Sedan tvättas glaset igen och får torka.

Anser man arbetet färdigt, öfverstrykes hela botten öfver guld och allt med en färg i den kulör som önskas. Denna färg måste vara s. k. lackfärg. Till litet damarlack, spädd med terpentint, sättes ett färgpulver af nedanstående: Hvit: zinkhvitt. Gula: ljusocker, brunocker, kromgult. Röda: rödfärg, cinnober, turkiskt rödt. Blå: ultramarin, pariserblått. Gröna: kromgrönt, cinnobergrönt. Svarta: kimrök, gassvart.

Genom att blanda två eller flere af ofvanstående, erhållas alla nyanser, som kunna tänkas. Se till, att färgerna äro fint pulveriserade!

Om icke färgen skulle täcka med en gång, strykes ett par; det duger ej att måla tjockt, emedan det försvårar torkningen.

Oaktadt resultatet af ofvanstående är särdeles vackert, så finnes väl knappt någon, som icke ville ha det ännu vackrare; då måste man tillgripa färger igen. Nedanst. äro lämpliga och böra helst vara tubfärger; för att få dem att torka tillsättes helt litet zerotin. Hvita: chremserhvitt. Gula: kromgult, jaune brillant, ocker, ljus och mörk. Röda: engelskt rödt, krapplack, cinnober. Bruna: Van Dyk. Blåa: kobolt, pariserblått. Gröna: kromgrönt, täckgrönt, cinnobergrönt. Svarta: korksvart, bensvart.

Af ofvanstående färger behöfvas ej alla, man kan ju köpa dem efter behof.

Färgerna påföras naturligtvis, innan botten är struken; man lägger den helst färglagda teckningen under glaset, hvarefter man så mycket som möjligt sitter midt för, på det ej glaset tjocklek gör, att det hela blir misstecknad. Guld, matt och blankt, måste vara färdigt först.

Därefter målas dagar och skuggor, samt sist hvarje detaljs bottenfärg. När färgerna torkat, strykes botten som förut; där ett fotografkort e. d. skall sitta strykes naturligtvis ingen botten.

Vill man än ytterligare utarbeta glasmålningen, så finnes en sak med stor effekt, näml. *perlemor* i så tunna skifvor, att den kan skäras med knif. Perlemor finnes i flere kulörer, i små blad; de fästas på så sätt: när bottenfärgen är torr, skrapas med en fin knif på de ställen man vill hafva perlemor, precis så stor fläck som behöfs, sedan lägges perlemorbiten på den sålunda bildade öppningen och fastsättes med en öfverklitrad pappersbit; efter torkningen öfverstrykes papperet med bottenfärg. Man kan naturligtvis äfven vid uppstrykningen af bottenfärgen spara ut de platser, som skola läggas med perlemor.

Ännu ett sätt att förhöja effekten på dessa målningar finnes: s. k. tennpapper eller staniol är veckadt och lagdt under öppningar i bottenfärgen, sparsamt användt, mycket vackert.

Färger, penslar, fernissor, perlemor, guld silfver och husblås samt för öfrigt alla omnämnda materialer finnas i färghandeln.

När glaset är färdigt och torrt, monteras det på lämpligaste sätt, baksidan bör alltid skyddas.

Det målningssätt jag här beskrifvit bör lämpa sig särdeles väl för damerna, då det är alldeles nytt som arbete inomhus.

Det har visserligen af några få specialister användts till skyltar o. d., men ej som kvinligt handarbete, hvartill det dock lämpar sig bäst. Skulle någon vilja hafva råd i en eller annan sak rörande ofvanst., skall jag gärna stå till tjänst i »Iduns» spalter.

E. B.

Smånotiser från kvinnovärlden.

En undervisningskurs i korgmakari anordnad och bekostnad af Centralkomiten för Stockholms arbetsstugor för »barn» har nyligen egt rum härstädes inom Adolf Fredriks arbetsstuga. Däruti deltog 15 lärarinnor från hufvudstadens olika arbetsstugor och 3:ne ifrån landsorten. På några veckor hade lärarinnorna, hvaribland flere äro frivilliga och obetalda, inhemtat konsten att tillverka mycket vackra korgar och arbeten af raffiast, för att sedan kunna undervisa *gossarne* i denna lätta och roande slöjd.

Efter den ofvannämnda kursens slut började en annan kurs: i konsten att af klädeslappar göra skodon med *segelgarnsbottnar*, ett för arbetsstugornas *flickor* lämpligt arbete, hvilket ock användes såsom *hemarbete*, för hvilket de små flickorna erhålla betaltning.

Sen till, att *Idun med Modetidning*

finnes hos alla edra bekanta!

Teater och musik.

Första symfonikonserten gafs i lördags å k. operan för fullsatt salong. Konserten inleddes med Saint Saëns' pikanta och lättfattliga orkestersuite i d-dur samt avslutades med Beethovens sköna symfoni nr 7, hvars välkända och beundrade allegrettosats (»Tonernas vågor») särskildt väckte lifligt bifall. Båda kompositionerna fingo ock, om man frånräknar några smärre ojämnheter, ett på det hela taget godt utförande. Programmet utfylles med Wagners kända och målände Siegfrieds-idyll samt med Agathas stjärnaria ur »Friskytten», hvilken senare på ett mycket tilltalande sätt föredrogs af fröken *Esther Sidner*. Fröken S. visade sig ega ett förträffligt röstorgan, af hvilket med tiden och under god ledning torde kunna bli något verkligt framstående.

Symfonikonserten leddes af direktör *Nordquist* själf.

Under inöfning å k. operan är Alphonse Daudets »Flickan från Arles» (L'Arlésienne) med musik af Bizet.

Fröken *Esther Sidners* konsert eger rum om måndag den 2 november i Musikaliska akademien. Den unga sångerskan, som redan vunnit många vänner till sin konst, har lyckats erhålla biträde af bl. a. operasångaren Lundqvist, fröken Eugénie Claëson, den unga lofvande violinisten fröken Lindberg, fröknarna Piehl och Petterson. Då därjämte inkomsten af konserten är afsedd för en studieresa utomlands, torde fröken Sidner kunna påräkna en talrik publik.

I en vrå af världen.

Berättelse för Idun

af

Cecilia Bååth-Holmberg.

(Forts.)

och däraf kom det sig, att den unga vackra frun inom kort fann sig ganska isolerad i den nya hemorten. De fina våningarna voro stängda för henne; det fanns visserligen många af de anspråkslösare familjerna, som med största vänlighet och hjärtlighet kommo henne till mötes, men hennes lifliga själ, som nyss börjat utveckla sig och ej hade någon egentlig ledning, började snart finna det tråkigt att sitta i de små förmaken, alltid sitta midt i den hårda långa soffan på midtvägen, dricka kaffe med påtår och med så intresserad min som möjligt konversera om bästa sättet att koka såpa eller laga medvurst.

Ja, i det hela taget var det då bättre att vara hemma, ty där tänkte hon just ej synnerligt mycket på sådana saker.

Till en början hade hon emellanåt gått in till sin man i dennes arbetsrum för att söka få till stånd ett af deras forna lifvande samtal; hon medförde böcker, som hon kom och ville tala med honom om, och dylikt, men det var så sällan han numera hade tid öfrigt åt henne. Och aldrig blef han håller så där inspirerad som förr: hon kunde ibland pröfvande, liksom om hon ej riktigt litade på sina egna ögon och öron, se på honom med en känsla af, att hon förlorat något, och undrande, hvarför hans röst lät så torr emot förr.

»Kära barn, lemna mig i ro,» — »jag har inte tid nu, lilla vän» — »stör mig inte, jag skall skriva en inlaga, ett föredrag, en predikan, och plikten framför allt,» så lät det nästan alltid, och modfärdigt återvände hon då in till sig i den lilla matsalen.

Det var inte långt ifrån, att hon var lika ensam nu som förr, och därtill kom en alldeles ny känsla, liksom af något aggande; hon hade trott, att den stora världen var något helt annat än det, hon nu lärt känna. Den var ju nästan lik den, hon nyss lemnat i det tysta barndomshemmet.

Hennes af den första kärleken väckta liflighet försvann så småningom åter, och då hon efter något år fick en flicka med hennes egna stora ögon i omedveten lofvande skönhet, brydde hon sig ej mera om att tänka på, om världen vore så eller så. »Plikten framför allt,» så sade ju hennes mor, och så sade hennes man, dessa båda, som hittills varit henne de käraste, och hvad mera behöfde hon nu, då dessa ljufva barnaögon strålade in i hennes lif all den glädje, allt det solskens, hon hittills gått miste om.

Deras lif förändrades ej synnerligt mycket, då hennes man från komminister blef stadens ordinarie prest. Den största förändringen var flytningen till prestgården midt framför kyrkan, där församlingens gåfva till den nye kyrkoherden, ett vackert piano, stod i salen.

Själff hade hon aldrig lärt att spela, men hennes små — de voro nu tre — skulle lära detta, och ofta, då hennes man var ute i ämbetsgörömlar och barnen voro lagda inne i den lilla gaffelkammaren med det stora fönstret, som vackert omslingrades af vinrankan, ofta satt hon då vid pianot och njöt af att för sig själf framlocka milda långa toner, till en början obestämda, en och en ton i sänder, men så småningom samlade dessa sig till någon melodi, hon hört, någon psalm eller folkvisa, och sakt sjöng hon då orden till med sin klara, något djupa altröst. Detta blef till sist hennes högsta och enda nöje, nästan hvarje afton — i synnerhet om sommaren, då man ej tände ljus — satt hon där allena, medan skymningen, ökad genom kyrkans och trädens djupa skugga, föll allt mera på och syrsorna utanför det öppna fönstret sjöngo med i hennes sång, utan att hon ens hörde dem.

Till en början, då de nyss flyttat till prestgården, gjorde kyrkuret henne nervös; men snart nog vande hon sig äfven vid detta. Hon hörde det slå timme efter timme, dag efter dag, vinter och sommar, utan att hennes tankar rätt fattade ljudet; hon saknade visserligen solen, som kyrkväggen och de höga träden, hvars grenar lågo ut öfver prestgårdens röda tegeltak, undanskymde, men det föll henne ej in, att det kunde vara anorlunda, hon såg på backåsen på vikens andra strand — tagg vid tagg, men utan tanke på, hvad som kunde finnas där bakom. Hennes själ trängade hvarken till mera skönhet eller rikare lif. Gärna gick hon ut längs stranden, och då njöt hon af skiftningarna i vattnet, det mörka där ute, där strömmen gick, liksom lockade henne, och hon glädde sig åt solbrytningarna öfver sandbackarne, men utan att göra klart för sig, hvari skönheten i detta egentligen bestod.

Fåglar och blommor älskade hon instinktligt, men de hade dock ej något språk till hennes själ — detta hade endast pianot i skymningsstunderna, men framför allt de ljufva läppar, som räckettes henne af hennes tre älsklingar, och i deras ögon såg hon större skönhet, än hvad viken med hela dess glimmande vattenyta kunde erbjuda henne.

Hela sommardagar kunde hon sitta i den lummiga trädgården, som tillhörde prestbostället, sysselsatt med någon sömrad, eller också, och oftast, alldeles sysslolös, hängivande sig åt det välbefinnande, hon alltid erför ute i naturen, och tillräckligt lycklig, då hennes barn lekte omkring henne i sanden, medan hon genom det öppna fönstret i sin mans rum kunde se hans gestalt nedlutat öfver skrifbordet.

I bland satte hon sig också på dörrtröskeln åt gården, under vinrankan, som hon aldrig tillät skäras, och hvars långa gröna grenar nästan hindrade ingången och hängde ned, omgäfvande hen-

nes hufvud, där hon satt, som med en vacker ram; ibland försökte hon, då hon satt där, att tyda den nöta inskriften på den halfta grafstenen utanför dörren, men oftast satt hon orörlig, stirrande med de stora mörka ögonen upp mot himlen öfver den motsatta byggnadens röda tak och utan att höra barnens joler, där de lekte omkring brunnen midt på den stora gården.

Det hade stundom kommit något frånvarande öfver henne; sina barn älskade hon med hela sin ursprungliga glödande kraft; hon kunde öfverhölja dem med kyssar, med häftiga smekningar, trycka dem i sina armar, så att de nästan jämrade sig, hon kunde sitta timalts och se på dem, sedan de somnat, men på något egentligt praktiskt sätt sysselsatte hon sig ej med dem. Hon var i det hela taget ej någon driftigt husmor; de praktiska göromålen tilltalade henne ej, och hon skötte dem långt mindre af lust än af sträng plikt-känsla.

Att hennes man var den han var, den stille, tystlåtna, fromme presten, liflig endast i sitt ämbete eller i sina folkliga intressen, det hade hon så småningom funnit sig uti.

I enformighet och ensamhet, då den ena dagen är den andra lik och endast kyrkurets slag förkunnar, att timme långsamt skriker efter timme, då allting annat liksom stannat af, allt står väntande på något, på hvad? — något obestämdt, något som aldrig blifvit tänkt till slut, förnummet endast som en hemlig instinktlik längtan, i sådan enformighet blir tiden som ett omätligt haf utan gränser, ett sådant, som man understundom sköner i drömmen, men då utan att någonsin kunna hinna öfver det bort till andra stranden,

Och det tycktes henne, som om den tid, som låg mellan den stunden, då han så ömt hade talat till henne i föräldrahemmet, då han så eldigt kysst henne och kommit hennes hjärta att klappa och alla pulsar att slå med dubbel fart, att tiden mellan då och nu, där han satt så trygg och rökte sin pipa, redan något grå i håret, och nästan mekaniskt ibland strök hennes kind eller lätt, nästan utan att tänka därpå, kysste hennes läppar med en sådan kyss, som ingenting säger, som ej begär att besvaras, som gifves, ej af behof att visa kärlek, utan af vana, — hon kände mer än hon tänkte det, att denna mellanliggande tid, som räknad i år ej steg till någon hög siffra, var ett sådant obestämdt, oändligt, om ej just tomrum, så ändå något mycket ödsligt, stillastående.

Men sin kärlek till honom hade hon för sin del bevarat långt undan all utplånande enformighet; den rufvade hon öfver som en hemlig källa till både saknad och stolthet, med dennas tillhjälp lockade hon fram minnet af de få ljufva förlofningsdagarna, hörde hon hans röst, såg åter den varma blicken i hans ögon, denna blick och denna ton, som han ågon gång, då han blef särskildt inspirerad, kunde återfå på predikstolen, då hans eljes entoniga stämma plötsligt blef klarrik och djup, då han lade bort konceptet och med ögonen glänsande af lif och kärlek talade fridens och evangeliets milda ord till alla de lyssnande och då alltid djupt rörda åhörarne.

Men i hennes hjärta vunno hans ord då en makt större än i någon annans — ja, hon trodde hans tro, hon delade hans hopp, hon instämde i hans böner, och hon kände, att här, här åtminstone, kunde de fullt och helt mötas.

Hon var af naturen en religiöst anlagd kvinna, och några tvifvel i detta hänseende hade aldrig uppstått hos henne, troligen först och främst på grund af att hon hvarken i sitt föräldrahem eller sedan hon lemnat detta kommit i beröring med något, som kunde uppväcka dylika tankar hos henne eller ens förmå henne att på egen hand tänka öfver hvad hon trodde.

Och dock var hennes religiösa öfvertygelse ej blott vanans makt öfver hennes sinne. Hennes barnsliga, utvecklade ande fann i denna tro, som i mannen hade en mildare och kärleksfullare tolkare än i den sträfvande fadern, tillräcklig tröstgrund öfver de obestämda tvifvel, som någon gång kunde uppstå hos henne.

Också bar hela det dagliga lifvet i prestgården prägel af den endräkt, som här vid lag rådde mellan makarne, och den dagliga husandakten försumrades aldrig.

Dock hände det ofta att hon, då hon befann sig ute i natur, liksom öfvervåldigades af en sällsam oro, af någon obestämd ångest; det föreföll henne ibland, som om en makt, den hon alls ej förstod och ej kunde förklara, ville draga henne bort från den plats, där hon tyckte sig så fast rotad, som om vikens klara vatten lockade henne ned, eller som om skuggorna mellan åsarne därborta sträckte sig ut för att nå henne och draga henne till sig. Stundom hände det henne då, att

hon föll på knä, ofta med barnen tryckta intill sig, och uppsände böner till den Gud, som hon visste hörde henne, och som hon var öfvertygad om skulle hjälpa henne, och så stark var hennes tro, att ångesten alltid gaf vika för en känsla af trygghet och lättnad. Hon trodde då, att hon ögonblickligen blifvit bönhörd, och detta gjorde, att hon i alla det dagliga lifvets svårigheter sökte dessas lösning i ett svärmiskt försjunkande i bönen än i att praktiskt taga itu med att reda härfvorna.

Det praktiska låg nu en gång ej för henne, och just detta ådrog henne ofta nog någon misslynt anmärkning från mannen öfver glömska eller någon oförsiktighet, begången med barnen. Hon brukade mycket ofta taga dem med sig på långa vandringar ut i nejden, ofta ned till stranden, men allra helst bort till den lilla skogen, som låg midt framför den gröna tungan, hvilken landet sköt ut i viken.

Skogen var egentligen en plantering; men denna hade under årtionden fått växa vildt och hade nu den fria obundna skogens prägel, om man undantager, att träden stodo i väl regelbundna linier.

Men i skuggan här inne tyckte hon om att försjunka i drömmar — om hvad? — det visste hon knappt själf. Ett obestämdt drömande välbehag, orsakadt af suset i löfven, då hon satt sig under någon af de höga bokarne, hvilkas gråa, raka stammar här och där buro lafvar och torr mossa, och hvilkas vida löfhalv räckte mer än väl till att skugga öfver både henne och hennes lilla »kycklingkull», som hon kallade sina små. Hon fann ett obeskrifligt behag i att se in i de hvälfda gångar, som träden bildade, och där det var helt mörkt och hemlighetsfullt emot ute på mera öppna fläckar, där solen lyste, och hon kunde långa stunder beundra den vackra skogsmarken, där nyutsprungna ljusgröna fina blad stucko af emot de bruna vissna boklöfven, som lågo kvar här från i fjol, och där den hvita stjärnblomman eller någon liten blekröd geranium växte intill de höga ormbunkarne.

Hennes man bad henne ofta akta sig och barnen för den förrädiska fukt, som gärna, äfven midt i högsommaren, finnes i bokskogarna, där marken sällan blir riktigt torr.

Men då skakade hon bara leende på sitt vackra hufvud: ännu hade aldrig något ondt hänt hvarken henne eller de små. Hon visste nog, hvem som höll sin skyddande hand öfver dem.

Och han hade aldrig haft hjärta att söka upplysa henne om, att hon ej alltid skulle vänta sig, att vår Herre i allt, både stort och smått, skulle handla för henne, och att han nog hade rätt att vänta sig omtanke eller sundt förnuft af människorna, då han själf gifvit dem det, och dessutom, tyckte kyrkoherde Törne, var denna barnsliga tillförsikt så älsklig, så vacker, den klädde rent af hans hustru.

(Forts.)

Från Iduns läsekrets.

”I äktenskapskapitlet.”

Flere intresserade läsarinor af *Ellen Bergstöms* artikel »Romanen eller lifvet?» i näst sista numret af *Idun* fråga vänligen, om det ej vore möjligt att äfven få en framställning af, huru männen böra förhålla sig för att äfven de bidra till lycka inom äktenskapet. I nämnda artikel framhölls, att nog ock männen hafva mycken skuld till misshälligheter inom äktenskapet; det vore säkert många med oss, som skulle vara mycket tacksamma att i *Idun* få del af äfven den sidan af saken.

Intresserade läsarinor af *Idun*.

Innehållsförteckning:

Ellen Key; af *Hellen Lindgren*. (Med porträtt) — Missionären; poem af *Sophie Lange*. — Modern barnets första lärarinna; af *J. P. Malmberg*. — Bel. med fjärde gruppens pris i Iduns stora pristävling. — *Ur Gösta Berlings saga*; af *Selma Lagerlöf*. — Balen på Ekeby. — Iduns panoptikon; af *Scenola*. — I »frågefrågan»; af »En stackars landfrun». — Förryllning på glas och dithörande målning; af *E. B.* — Teater och musik. — I en vrå af världen, ber. för Idun af *Cecilia Bååth-Holmberg*. (Forts.) — Från Iduns läsekrets.

Förlofnings- och vigselringar

ständigt lager hos

Juvelerar HALLBERG Stockholm.

Order från landsorten expedieras omgående

Perlhalsband, gammalt guld, silfver och juveler uppköpas konstant eller tagas i utbyte mot modernare arbeten. Om gamla saker insändas från landsorten, sändes likvid på omgående.

Juvelerar HALLBERG Stockholm.